

OD REDAKCJI

EDITOR'S NOTE

Szanowni Państwo, w tomie 50 czasopisma *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej* zostały poruszone zagadnienia dotyczące wspierania osób o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Zawarte w nim artykuły, ze względu na charakter opracowania, zostały podzielone na trzy formy wypowiedzi: rozważania teoretyczne, doniesienia z badań oraz dobre praktyki. Przyjęcie tej formuły zostało podyktowane różnorodnością ujmowania fenomenu zróżnicowanych potrzeb oraz wielostronnością w podejściu do eksplorowania tego wątku.

Podjętym przez Autorki i Autorów rozważaniom towarzyszy myślenie o zróżnicowaniu społeczeństwa jako o fakcie naturalnym i pozytywnym. Ludzie różnią się od siebie pod wieloma względami, m.in. właściwościami indywidualnymi (np. zdolnościami, zdrowiem) czy sytuacją społeczną (np. posiadaniem wsparciem).

Optymalne wspieranie wszechstronnego rozwoju człowieka, nie w izolacji, lecz zgodnie z ludzką naturą – w grupie, stanowi jedno z najważniejszych współczesnych wyzwań pedagogiki. Z tego też powodu coraz częściej podkreśla się potrzebę dążenia do inkluzji edukacyjnej i poszukuje się rozwiązań sprzyjających temu procesowi. Na co dzień jednak edukacja zróżnicowanych grup osób stanowi poważne wyzwanie.

Jako pierwsze zostały zaprezentowane rozważania dotyczące właśnie edukacji włączającej i problemów, które narosły wokół tego rozwiązania, obecnego w polskiej rzeczywistości szkolnej już od pewnego czasu. W społeczeństwie widoczne są różne nastawienia i poglądy wobec szkoły dla wszystkich, co Autor (Amadeusz Krause), w obliczu burzliwego sporu pomiędzy jej zwolennikami i przeciwnikami, poddaje dyskusji.

Kolejne teksty ukazują sytuację trzech różnych grup osób, których zróżnicowane potrzeby edukacyjne wynikają z niepełnosprawności. Danuta Kopeć podjęła refleksję nad marginalizacją osób z głęboką wieloraką niepełnosprawnością intelektualną jako zjawisku powszechnym w wymiarze społecznym, ale też jako nieobecny w badaniach oraz studiach o niepełnosprawności. Wypowiedź Danieli Winnickiej skupia się wokół wątków dotyczących edukacji dzieci z chorobą no-

wotworową oraz znaczenia wspólnego uczenia się z grupą rówieśniczą w procesie zdrowienia tych uczniów. Jeszcze inny ważny aspekt zaspokajania potrzeb, tym razem dzieci niewidomych, podniosła kolejna Autorka Joanna Gładyszewska-Cylulko. Zaproponowała włączenie do procesu konstruowania wsparcia diagnozę specjalnych potrzeb edukacyjnych z wykorzystaniem wytworów plastycznych i muzycznych.

Ciekawy pomysł przedstawiły dwie studentki Uniwersytetu Wrocławskiego – Magdalena Klimaszewska i Weronika Swaldek, Autorki artykułu dotyczącego zjawiska włączania wizerunków zwierząt do pedagogiki w kontekście zróżnicowanych potrzeb podmiotów biorących udział w procesie edukacyjnym. Tekst stanowi próbę ukazania znaczenia wykorzystania w edukacji *animal studies* zarówno w obszarze praktycznym, jak i teoretycznym.

Druga grupa artykułów ma charakter badawczy. Przedstawiono w nich analizę opinii dorosłych osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na temat trudności doświadczanych w edukacji po ukończeniu szkoły średniej (Anna Majchrzak), następnie ukazano perspektywę studentów z niepełnosprawnościami dotyczącą ich sukcesów życiowych (Tomasz Łączek). Osiągnięcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zbadała Agnieszka Nowicka. Uzyskano również opinie rodziców na temat dzieciństwa ich dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną (Teresa Segiet).

Badania nad identyfikowaniem specjalnych potrzeb edukacyjnych, ich zaspokajaniem oraz doświadczeniami jednostek powiązanych z odczuwaniem zaspokojenia owych potrzeb stanowią bardzo ważne połączenie teorii z praktyką.

Każda osoba, szczególnie będąca w trudniejszym położeniu, powinna móc liczyć na zrozumienie swojej sytuacji oraz zindywidualizowane, profesjonalne podejście. Zatem należy uwzględniać zarówno jej niepowtarzalny potencjał, jak i społeczne uwarunkowania sytuacji życiowej, stanowiące wskaźniki indywidualnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych. Dobre praktyki są dla pedagogów specjalnych ważną informacją zwrotną. Ukazują efekty wprowadzenia rozwiązań metodycznych w szeroko pojętym wspieraniu osób o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych i rozwojowych. W tym obszarze lokuje się pomysł zastosowania metody Reuvena Feuersteina upośrednionego uczenia w pracy z dorosłymi osobami z zespołem Downa (Maciej Jabłoński) oraz autorska koncepcja edukacji wizualnej osób niewidomych z wykorzystaniem wybranych przykładów sztuk pięknych dostosowanych do odbioru przez społeczność z tym rodzajem niepełnosprawności (Emilia Śmiechowska-Petrovskij). Rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb człowieka, na poszczególnych etapach jego życia, jest nie tylko statutowym zadaniem każdej placówki zajmującej się szeroko rozumianą edukacją – od przedszkolnej po edukację dorosłych, ale także obowiązkiem każdego pedagoga nauczyciela.

Kolejne trzy teksty z obszaru dobrych praktyk dotyczą projektowych działań wspierających osoby o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Przykładem takiego rozwiązania na poziomie szkolnictwa wyższego jest projekt „Asystent studenta z ASD”, który został wdrożony przez polskie uczelnie. Doświadczeniami płynącymi z jego realizacji podzieliła się Matylda Pachowicz. Anna Lis-Zalvidar i Joanna Ziemkowska z kolei przedstawiły projekt, który powstał dzięki współpracy nauczycieli Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Niemieńsku z lokalnym nadleśnictwem. Jego celem było przysposobienie uczniów z umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną do pracy w lesie. Trzeci przykład dobrych praktyk dotyczy działań metodycznych podejmowanych w szkole na rzecz rozwijania talentów, samowiedzy oraz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w ramach projektu „Talent Space” (Monika Kurzynoga).

Doświadczenia pedagogów płynące z realizacji projektów wspierających osoby o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych wskazują zarówno na bardzo dobre rezultaty, ale także mierzenie się z trudnościami, do których przezwyciężania nie zawsze czują się odpowiednio przygotowani i wspierani.

Artykuł wieńczący całość rozważań zawartych w tomie zawiera opis przypadku i analizę trudnej sytuacji rodziny, która wspiera parę młodych ludzi z niepełnosprawnością intelektualną w wychowywaniu dziecka, a także towarzyszy jej w pokonywaniu codziennych trudności wynikających z barier społecznych. W tym kontekście, jak zauważa Autorka (Dorota Krzemińska), zaznacza się brak nie tylko dobrych, ale jakichkolwiek instytucjonalnych praktyk wsparcia i pomocy systemowo udzielanych zarówno tej szczególnej rodzinie, jak i jej bliskim obciążonym zobowiązaniem, często przekraczającym ich możliwości psychofizyczne i materialne.

Beata Cytowska
Redaktorka naukowa tomu